

Natuurontwikkeling in Marickenland

Inrichtingsplan Marickenland
Schetsontwerp
t.b.v. bestuurlijke vaststelling 16 april 2020

Colofon:

Project: Natuurinrichting Marickenland
Fase: Schetsontwerp
Status: Definitief
Auteur: Projectgroep Marickenland (zie bijlage 2)
Referentie: M. Pebesma, provincie Utrecht, tel. 0653402296
Website: www.marickenland.nu

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	5
2. Inleiding	7
2010: eerste inrichtingsplan.....	7
Vanaf 2017: nieuw inrichtingsplan in de maak	7
3. Visie op de aanpak	10
4. Aanpak van het proces.....	11
Inleiding.....	11
Deelgebied 1	11
Deelgebied 2.....	11
5. Doelen en uitwerking per thema.....	12
Natuur	12
Doelen	12
Uitwerking	13
Water 16	
Doelen	16
Uitwerking	17
Recreatie.....	19
Doelen	19
Uitwerking	20
Landschap en cultuurhistorie	22
Doelen	22
Uitwerking	22
Pilot lisdodde	23
Doelen	23
Uitwerking	23
Beheer.....	24
6. Communicatie.....	26
Open communicatielijnen.....	26
Vervolgslog communicatie.....	26
7. Financiën	28
8. Vervolgtraject.....	28
Fasering aanpak.....	28

Bijlage 1: Inrichtingsplan.....	28
Bijlage 2: deelnemers Stuurgroep, Projectgroep en werkgroepen Marickenland	3

1. Samenvatting

Het gebied Marickenland ligt in het zuidoostelijk gedeelte van de polder Groot-Mijdrecht, tussen Mijdrecht, Waverveen, Vinkeveen en Wilnis in. De Gebiedscommissie Utrecht-west heeft van de provincie de opdracht gekregen om hier natuur te realiseren.

In 2010 lag er al een inrichtingsplan voor dit gebied (en ten westen hiervan) maar dat is toen niet tot uitvoering gekomen omdat de Raad van State het bestemmingsplan grotendeels heeft vernietigd. Voor het zuidoostelijk deel van polder Groot Mijdrecht is de opgave om 295 ha natuur te realiseren, voornamelijk moeras/rietland. Vanwege de klimaatverandering moet er tevens ruimte voor waterberging worden gerealiseerd. Ook wordt er een pilot opgezet met de teelt van lisdodde. Omdat het gebied tegen de woonwijken van Vinkeveen en Wilnis aan ligt, is recreatief medegebruik van belang. Tenslotte is een voorwaarde dat, ondanks het opzetten van het peil om moeras/rietland te realiseren, geen extra wateroverlast voor de inwoners en omwonenden mag optreden.

Het gebied is verdeeld in deelgebied 1 en 2. Deelgebied 1 is al vrijwel geheel in eigendom van Staatsbosbeheer. Hier zal de realisatie als eerste plaatsvinden. In deelgebied 2 liggen nog gronden van verschillende particuliere eigenaren. Realisatie hiervan hangt af van de ontwikkelingen in de grondpositie van Staatsbosbeheer en medewerking van particulieren.

Een goed evenwicht tussen de genoemde doelen is een vereiste. Begin 2018 is gestart met een proces om de belangen bij elkaar te brengen.

Daartoe zijn twee parallelle sporen bewandeld:

- Contact maken met het gebied door gesprekken met alle direct in- en omwonenden en agrariërs in het gebied, betrokken (natuur)organisaties, buurtverenigingen, aangrenzende school, scouting en sportclubs.
- Uitwerken van de opgaven door specialisten en vertegenwoordigers van betrokken overheden en lokale organisaties in werkgroepen en later in gezamenlijke sessies tot de eerste versie van de inrichtingsschets.

Op basis hiervan is een globaal inrichtingsplan opgesteld wat is teruggekoppeld met het gebied tijdens een drukbezochte inloopdag en -avond. De wensen, ideeën en zorgen van de bezoekers zijn in het onderhavige plan meegenomen.

Het inrichtingsplan bestaat uit een aantal blokvormige moerasgebieden omgeven door een kade, waarbinnen een hoger waterpeil wordt aangehouden. Buiten de moerasblokken blijft het huidige, lagere waterpeil gelden.

In de gebieden met lager waterpeil die naast de woonwijken liggen kan waterberging plaatsvinden. Bij hevige regenbuien kan water vanuit de woonwijken daar geborgen worden. Ook langs de grotere waterlopen vindt waterberging plaats. Deze gebieden zorgen er tevens voor dat het hogere waterpeil in de moerasblokken geen overlast veroorzaakt in de woonwijken.

In het centrale rietland wordt meer recreatie toegestaan, in de andere moerasblokken ligt de nadruk meer op rust voor de natuur. Vanuit de woonkernen is aangegeven dat behoefte is aan wandelpaden (ook voor minder validen), aan (natuur-)speelplaatsen voor de kinderen en aan een loslooprouten voor honden.

In het zuidelijke moerasblok en deels in het centrale moerasblok wordt voorafgaand aan doorontwikkeling naar moeras een tijdelijke (maximaal 10 jaar) pilot lisdodde teelt gerealiseerd. In een samenwerking tussen Staatsbosbeheer, provincie en kennisinstellingen wordt op een oppervlak van ca 50 ha een lisdodde teelt opgezet en wordt gedurende

maximaal 10 jaren nagegaan wat de potentie van de teelt is als mogelijk alternatief voor agrariërs op natte gronden en worden de effecten gemonitord op waterkwaliteiten, waterpeilen, op uitmijning van de bodem, bodemdaling en op de natuurontwikkeling.

Na inrichting is goed beheer cruciaal om de doelen te realiseren. Hierover is verder overleg nodig tussen betrokken partijen over start-, ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer, zowel voor de natuur als voor het water. Ook voor het beheer van recreatieve voorzieningen is verder overleg nodig. Dat zal worden vastgelegd in een beheerplan.

Een eerste raming van de kosten voor inrichting komt op €7,4 miljoen. Er zijn verschillende budgetten beschikbaar om dit te financieren, onder andere in de Groenfondsrekening voor Marickeland die is geopend toen nog sprake was van een ruimere begrenzing.

Begin 2019 heeft de provincie het project overgenomen en in de eerste helft van 2019 is dit plan voor deelgebied 1 concreet uitgewerkt tot een schetsontwerp. Na bestuurlijke vaststelling door betrokken partijen zal voorbereiding van de uitvoering (2020) en uitvoering plaatsvinden (vanaf 2021). Provincie Utrecht, Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Gemeente De Ronde Venen en Staatsbosbeheer hebben 16 april 2020 een samenwerkingsovereenkomst getekend om dit project tot een succes te maken.

De foto geeft een impressie hoe Marickeland er in de toekomst uit zal zien.

2. Inleiding

Het gebied Marickenland, gelegen in het zuidelijk gedeelte van de polder Groot-Mijdrecht, ligt tussen Mijdrecht, Waverveen, Vinkeveen en Wilnis in. Het gebied wordt doorsneden door de N201 (oost-west) en wordt de aan de westkant begrensd door de N212 (Enschedeweg). Marickenland ligt binnen het grondgebied van de gemeente De Ronde Venen en is gevormd door veenontginningen en droogmakerijen. Het bestaat nu vooral uit landbouwgrond. Het gebied ligt ongeveer 6 meter onder NAP.

2010: eerste inrichtingsplan

In 2010 lag er een inrichtingsplan voor een gebied dat groter was dan wat we nu Marickenland noemen. Het westelijk gelegen gebied, tot aan aan Mijdrecht, hoorde toen ook bij het plan. Het plan was met name gericht op natuurontwikkeling (oostelijk deel) en recreatie (westelijk deel).

In 2011 is het bestemmingsplan voor dit gebied van de gemeente De Ronde Venen grotendeels vernietigd door de Raad van State, met name vanwege de directe bestemmingen (natuur en recreatie) die waren opgenomen in het bestemmingsplan voor gronden die geen eigendom waren van overheid en samenwerkingspartners. Daarnaast speelde een vertraging in de woningbouw en discussie over de opbrengsten en afdracht. Hierdoor is de natuurontwikkeling in dit gebied sindsdien nagenoeg stil komen te liggen.

Voor het westelijk deel van het gebied worden de, vooral op recreatie gerichte, doelen niet langer door actieve grondaankopen door overheden opgepakt en de gemeente neemt niet meer het voortouw om de realisatie van recreatie hier te realiseren. Waar er particuliere initiatieven zijn in dit gebied, wil de gemeente dit faciliteren. Voor het oostelijk deel worden de verschillende opgaven nu alsnog opgepakt.

Vanaf 2017: nieuw inrichtingsplan in de maak

Voor het oostelijk deel van Marickenland, dat tegen Vinkeveen aan ligt, blijft de opgave voor natuur, water en recreatief medegebruik onverkort van kracht. In mei 2017 heeft de provincie Utrecht, in overleg met de gemeente De Ronde Venen, Waterschap AGV en Staatsbosbeheer besloten om de gebiedscommissie Utrecht-West de opdracht te geven de opgaven hier te realiseren. Dit project draagt de naam Marickenland. Het betreft dus een kleiner gebied dan het project in 2010 en heeft een oppervlakte van ongeveer 300 ha.

Eind 2017 is gestart met het opstellen van een nieuw inrichtingsplan. Door de provincie Utrecht zijn ten opzichte van het plan uit 2010 een aantal aanvullende opgaven en randvoorwaarden gesteld en er kwam een wens bij van provincie en Staatsbosbeheer om een grootschalige pilot lisdoddeenteelt in het gebied te realiseren. Dit leidde ertoe dat de nieuwe planvorming opnieuw is gestart waarbij de plannen uit 2010 fungeerden als inspiratiebron.

De centrale opgave luidt:

- Realiseren van ca. 300 ha natuur in Marickenland Oost, in de beheertypen moeras (N05.01), Vochtig hooiland (N10.02), Nat schraalland (N10.02) en Zoete plas (N04.02), waarvan ten minste 50%

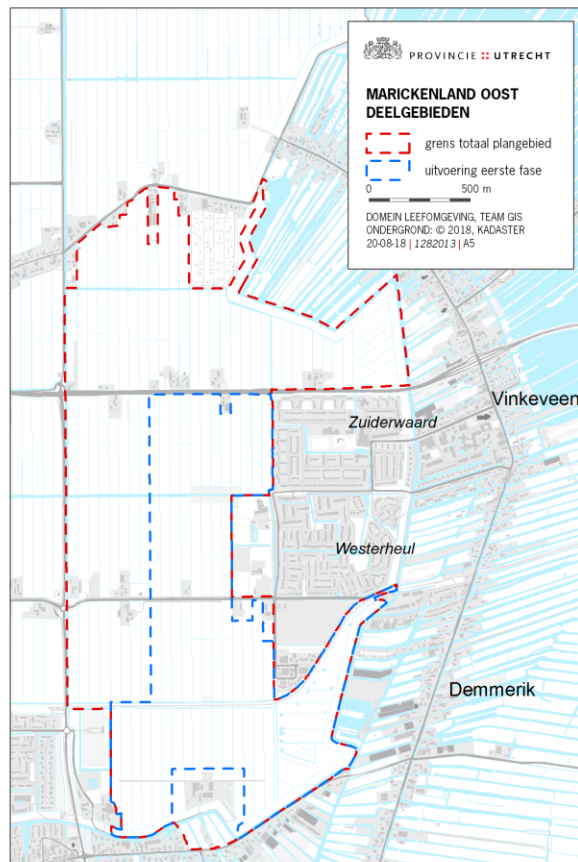
moerasnatuur

- Realiseren van 8,8 ha waterberging
- Realiseren ecopassages
- Realiseren mogelijkheden voor recreatief medegebruik

De opgave om waterberging te realiseren bestond al en is nu concreet gemaakt met 8,8 ha te realiseren waterberging in de polder Groot Mijdrecht-zuid (waarvan het oostelijk deel het projectgebied Marickenland vormt). Dit komt voort uit een NBW toetsing die aangeeft dat de Polder Groot Mijdrecht een onaanvaardbaar overstromingsrisico voor grasland heeft bij een toekomstig klimaatscenario. De klimaatverandering in combinatie met de lage ligging en bodemdaling van polder Groot Mijdrecht leidt er toe dat er meer ruimte voor opvang van regenwater moet komen. Betrokken partijen streven er naar om zoveel mogelijk van deze 8,8 ha's in Marickenland te realiseren. Een deel van de waterberging vindt ten westen van de N212 plaats. Het realiseren van een klimaatadaptief inrichtingsplan dat rekening houdt met toekomstige klimaatscenario's, is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de deelnemende partijen in het project.

Randvoorwaarden zijn:

- Gebruik maken van de ervaringen die in aangrenzende gebieden (Groot Mijdrecht Noord, Groot Wilnis Vinkeveen) zijn opgedaan
- Zo min mogelijk plagen/afgraven
Ten tijde van het inrichtingsplan van 2010 werd nog uitgegaan van plagen in verband met de voedselrijke bovengrond en het gewenste waterpeil; anno 2017 kijken we daar anders tegen aan. Gezien de urgentie de bodemdaling af te remmen, toenemende problemen met openbarstende slootbodems en de wens om tot robuustere watersystemen te komen (in plaats van kwetsbare en dure waterhuishouding) wordt verzocht zoveel mogelijk af te zien van afplagen. Alleen als het nodig is voor het creëren van waterberging of om een goede uitgangspositie voor de natuur te krijgen is plaatselijk en beperkt vergraven van de deklaag toegestaan.
- Bebouwing en infrastructuur mogen geen nadelige gevolgen ondervinden van waterpeilwijzigingen
- Geen nadelig effect op de waterkwaliteit
- Realiseren van een toekomstbestendig watersysteem
- Nagaan welke tussenstappen kunnen worden gezet op weg naar het einddoel. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het (stapsgewijs) verhogen van het waterpeil in dit gebied of het "uitmijnen" van de grond
- De uitvoering starten in deelgebied 1 wat al in handen is van Staatsbosbeheer (of nog van Provincie Utrecht) en daarna deelgebied 2 (zie onderstaand kaartje)
- Bestuurlijke overeenstemming over inrichtingsplan
- Draagvlak bij betrokken partijen en omwonenden
- Afstemming met o.a. gemeente en waterschap over mogelijke ontwikkelingen in Marickenland West.

Deelgebied 1 en 2.

De randvoorwaarde om te zoeken naar draagvlak bij betrokken partijen en omwonenden heeft een zwaarder gewicht gekregen ten opzichte van 2010. Dit door opgedane ervaring uit voorgaande inrichtingsprocessen in het gebied, het feit dat het te ontwikkelen natuurgebied de 'achtertuin' vormt van vele omwonenden en het toegenomen belang dat besturen van betrokken organisaties hieraan hechten.

Met bovenstaande opdracht is het projectteam aan de slag gegaan, waarbij vanaf het begin nauw contact is gezocht en gevonden met betrokken overheden, plaatselijke relevante organisaties en inwoners/omwonenden.

Vanaf begin 2019 heeft provincie Utrecht het project overgenomen van de Gebiedscommissie. Onderhavig rapport geeft de stand van zaken weer van april 2020.

Er ligt een inrichtingsplan op hoofdlijnen (schetsontwerp) waarvoor draagvlak is bij betrokkenen overheden en partijen. De bewoners van de woonwijken die tegen Marickland aan liggen zijn ook overwegend positief. Bewoners en agrariërs die in het buitengebied wonen in of tegen de natuurpercelen aan, zijn kritisch ten opzichte van de plannen, ingegeven door zorgen over natschade aan eigendommen, muggenoverlast en zorgen over de toekomst van het bedrijf. Het plan is doorgerekend en de kosten van het plan zijn in overeenstemming met bij partijen beschikbare budgetten. Op basis van het plan is tussen partijen op 16 april 2020 een Samenwerkingsovereenkomst opgesteld.

3. Visie op de aanpak

In Marickenland komen vele doelen en wensen samen. Niet alleen van overheden met betrekking tot natuurontwikkeling en waterbeheer, maar ook van inwoners op het gebied van recreatieve voorzieningen, uitzicht, en het voorkomen van overlast.

Een goed evenwicht tussen deze doelen is een vereiste. Waar dat evenwicht precies ligt, is niet vooraf aan te geven. Betrokken partijen zullen in overleg moeten bepalen wat wel/niet acceptabel is. Daar komt bij dat deelgebied 1 tegen de woonwijken van Vinkeveen aan ligt. De behoefte aan recreatieve voorzieningen is hier groter dan in het deelgebied 2. Dat is in het inrichtingsplan ook zo ingevuld. In deelgebied 2 zullen de recreatieve voorzieningen minder zijn waardoor de uiteindelijke balans tussen natuur en recreatie bij realisatie van het hele gebied Marickenland in overeenstemming zal zijn met de doelstelling.

Door het uitvoeren van onderzoek en het doen van metingen worden de feiten zoveel mogelijk naar boven gehaald. Om in de afweging een juist gewicht te geven aan deze feiten is goede communicatie met de bewoners en gebruikers van het gebied noodzakelijk, zodat ook zij de feiten kennen en er geen misverstanden ontstaan over effecten en maatregelen.

Creatieve oplossingen kunnen daarbij soms een uitweg bieden voor schijnbaar onoplosbare dilemma's. Het is daarom niet alleen voor het draagvlak, maar ook om zoveel mogelijk creatieve denkkracht te ontwikkelen, zaak om samen met betrokken overheden, lokale partijen en inwoners op te trekken.

De gebiedscommissie Utrecht-West die met het project is gestart zag het als haar taak om dit te organiseren. Provincie Utrecht heeft deze visie onverkort overgenomen.

4. Aanpak van het proces

Inleiding

Er is duidelijk onderscheid in aanpak tussen deelgebied 1 en deelgebied 2. Deelgebied 1 is op dit moment al in eigendom van Staatsbosbeheer of Provincie Utrecht. Daar kan concreet gewerkt worden aan een inrichtingsplan. In deelgebied 2 liggen nog gronden van agrariërs en particulieren. Daar ligt de nadruk vooralsnog op het verder verwerven van de gronden of verkrijgen van medewerking van de eigenaren om zelf natuur te realiseren. Provincie Utrecht zoekt hier naar mogelijkheden om de natuurontwikkeling te versnellen.

Deelgebied 1

De vele opgaven en randvoorwaarden in combinatie met de vele betrokken organisaties en bewoners maken dat de problematiek breed is ingestoken en is getrechterd naar een globaal ontwerp.

Daarbij zijn twee parallelle sporen bewandeld:

1. Contact maken met het gebied door individuele (keukentafel-) gesprekken met alle direct in- en omwonenden en agrariërs in het gebied, betrokken natuurorganisaties, buurtverenigingen, aangrenzende school, scouting en sportclubs.
2. Uitwerken van de opgaven door specialisten en vertegenwoordigers van betrokken overheden en lokale organisaties in werkgroepen en later in gezamenlijke sessies tot de eerste versie van de inrichtingsschets.

Het eerste concept-inrichtingsplan is op 15 september 2018 breed toegelicht op een “meepraatdag” in het plaatselijke scoutinggebouw en op 25 september 2018 op een verdiepingavond, ook in Vinkeveen. Bij beide bijeenkomsten is ook nauw samengewerkt met de plaatselijke natuurorganisatie De Groene Venen, het dorpscomité en het IVN. Doel was om het eerste globale inrichtingsplan toe te lichten en wensen, ideeën en zorgen op te halen van omwonenden en gebruikers van het gebied.

Met de opbrengst van deze bijeenkomsten heeft de projectgroep Marickenland het concept-inrichtingsplanplan aangepast en op 17 december 2018 nogmaals voorgelegd aan bewoners op een inloopavond. Ook de opbrengst van deze bijeenkomst is verwerkt. Raming van de kosten van het ontwerp en onderzoek van TNO aan het effect op de grondwaterstanden bij woningen en erven noodzaakte de projectgroep om het ontwerp op onderdelen aan te passen en te vereenvoudigen. Het bijgestelde inrichtingsplan is op 8 juli 2019 weer aan de bewoners voorgelegd. Alle aanpassingen zijn via email en website naar de bewoners teruggekoppeld.

Het plan zoals het er nu voor deelgebied 1 ligt is een zogenaamd ‘Schetsontwerp’; verdere invulling en uitwerking van onderdelen moet nog plaatsvinden. Hierbij zal weer nauw samengewerkt worden met betrokken overheden en lokale organisaties en met individuen die met ideeën zijn gekomen en/of medewerking hebben toegezegd. Bestuurders van betrokken overheden en organisaties zijn nauw betrokken via de stuurgroep Marickenland.

Deelgebied 2

Voor het deelgebied 2 is op de inrichtingskaart slechts zeer globaal aangegeven welke ontwikkeling wordt voorgestaan. Dit is nog geen ‘Schetsontwerp’. In dit gebied gaan de gesprekken met grondeigenaren door. Stuurgroep, projectgroep en Provincie Utrecht

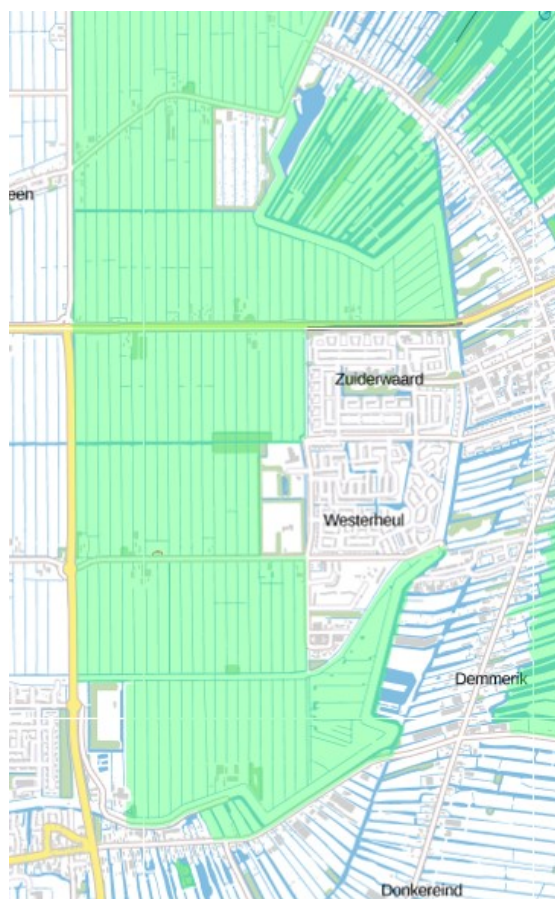
zoeken naar mogelijkheden om de natuurrealisatie hier van de grond te krijgen. Pas als de mogelijkheden duidelijk worden kan hier gewerkt worden aan een Schetsontwerp voor dit deel.

5. Doelen en uitwerking per thema

Natuur

Doelen

Het project Marickenland is gericht op het herstel en de versterking van de biodiversiteit in de provincie Utrecht door de realisatie van 295 hectare natuur in het Nationaal Natuurnetwerk. Hiermee komt een wetlandverbinding tot stand tussen Botshol, de natuurontwikkeling in Groot Mijdrecht-Noord en met de natuurgebieden rondom Vinkeveen, Wilnis en Nieuwkoop en de verder gelegen wetlands zoals de Oostelijke Vechtplassen en de Reeuwijkse Plassen. Het gaat om 295 hectare natuur in de beheertypen moeras, vochtig hooiland, nat schraalland en zoete plas. Moeras heeft de hoogste prioriteit; minimaal de helft van het areaal dient dit beheertype te krijgen.

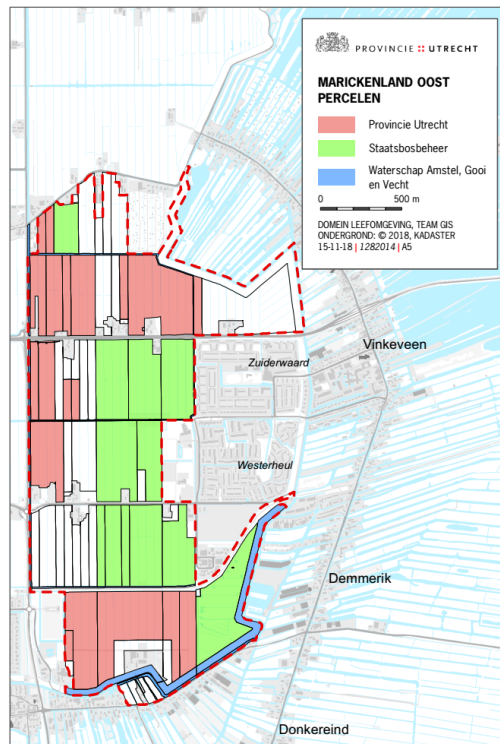
Kaart NNN

Conform de ambitiekaart natuur van het provinciale Natuurbeheerplan 2018 worden de volgende doelen nagestreefd:

1. Prioriteit 1: N05.01 moeras, N06.01 veenmosrietland en moerasheide, N06.02

- trilveen, N10.01 nat schraalland, N13.01 vochtig weidevogelgrasland
2. Prioriteit 2: N04.01 kranwierwater, N10.02 vochtig hooiland
 3. Prioriteit 3: N12.02 kruiden- en faunarijk grasland, N14.02 hoog- en laagveenbos.

Onderstaand kaartje geeft het eigendom van de gronden.

Er moet een goede aansluiting worden gerealiseerd van Marickeland op de natuurontwikkeling in Groot Mijdrecht Noord en Groot Wilnis Vinkeveen, ten noorden en ten zuiden van Marickeland en er moeten faunapassages komen bij lintbebouwing, lokale en provinciale wegen.

Uitwerking

Waterpeil

Voor de ontwikkeling van rietland zal het waterpeil tot boven maaiveld moeten kunnen stijgen. In de zomer kan het wat zakken waarbij ook stukken grond weer droogvallen. In winter en voorjaar moeten grote delen van het gebied onder water staan. Voor zogenaamd "waterriet" (riet dat in het water staat) is permanent een waterstand van enkele decimeters boven maaiveld nodig. Voor ontwikkeling van vochtige- en natschrale graslanden/hooilanden is een waterpeil van rond het maaiveld nodig.

De waterstand is nu ca 40-50cm beneden maaiveld. Om de hoge waterstanden te kunnen bereiken moet óf de bodem worden afgegraven óf het waterpeil moet omhoog worden gebracht, of beide. De eerste optie (afgraven) is ongewenst (zie randvoorwaarden). Dan blijft het opzetten van het waterpeil als enige optie over. Realiseren van rietland kan dan alleen binnen stukken grond waar een kade omheen ligt en waarbinnen het waterpeil wordt opgezet.

Om het verkavelingspatroon te handhaven (landschappelijke inpassing) is er voor gekozen om rechthoekige blokken rietland te realiseren.

Rietland wordt ontwikkeld in blokvormige gebieden. Er ligt een kade omheen en het waterpeil wordt hier hoger gehouden dan buiten de blokken. De oevers van de sloten in dit gebied worden enigszins afgeschuind en er worden dwarsverbindingen gemaakt tussen de sloten.

Buiten de rietlandblokken hebben we te maken met het huidige polderpeil. Ook op die plaatsen wordt natuurontwikkeling nagestreefd. Om hier natte en schrale graslanden te kunnen ontwikkelen zal minimaal enige verlaging/verbreding van de slootoevers nodig zijn. Verschraling zal plaatsvinden omdat niet meer gemest wordt, maar wel gemaaid. De vegetaties zijn hier laag en bloemrijk.

Buiten de rietlandblokken blijft het huidige waterpeil gehandhaafd. Slootkanten worden afgeschuind zodat hier natte en schrale graslanden kunnen ontstaan.

In het gebied lopen verschillende wegen en waterlopen dwars door het gebied. Langs de wegen ligt bebouwing. Om de woningen en wegen droog te houden en te zorgen dat de bewoners uitzicht houden, geen wateroverlast hebben en zo min mogelijk last van de muggen, wordt hier een zone aangehouden met lage graslanden met het huidige waterpeil. De open graslanden zullen grotendeels voorkomen dat muggen van de rietlanden naar de woningen trekken.

De gebieden buiten de rietlandblokken vormen een overgangszone tussen het rietland en de bebouwing. De afstand tussen de woning en het rietland is 100m.

Zo groot mogelijk areaal moeras

Om de kans op vestiging van moerasvogels zo groot mogelijk te maken dienen de rietlandblokken zo veel mogelijk aaneengesloten te zijn, zonder doorsnijding waarlangs predatoren (vos, hond, kat) het gebied in kunnen komen.

Een dwarswetering, een weg en een spoordijk belemmeren dit echter. Ze lopen tussen de rietlandblokken door. De weg met bebouwing moet het huidige waterpeil blijven houden. Ook de spoordijk kan door zijn hoge ligging niet opgenomen worden in het rietland.

Er is onderzocht of het mogelijk is om de dwarswetering om te leiden of te vervangen door een pijpleiding. Dan vormen de twee noordelijke rietlandblokken (in deelgebied 1) één geheel. Dit is echter niet mogelijk. Zie voor de motivering daarvan onder 'Water'.

De rietlandblokken blijven gescheiden van elkaar door een weg, een dwarswetering en een spoordijk. Door rietontwikkeling langs de dwarswetering wordt in ieder geval deze scheiding verzacht. Er worden maatregelen genomen om predatie zoveel mogelijk tegen te gaan. Ca 75% van deelgebied 1 bestaat uit moeras, ca 25% uit kruiden- en faunarijk grasland.

Ecologische verbindingen

Verbindingen met Groot Mijdrecht Noord kunnen in deelgebied 1 nog niet worden gerealiseerd. Wel wordt een passage onder de N201 opgenomen in het schetsontwerp. Vooral voor fauna is deze passage van groot belang om deze drukke weg te kunnen passeren. Vanuit recreatie is er ook veel behoefte om de weg veilig te kunnen passeren, dus een combinatie van beide wordt nagestreefd. Mogelijk kan dit bij de reconstructie van de N201 worden meegenomen.

De verbinding naar de natuurgebieden ten zuiden van Marickenland (via Groot Wilnis Vinkeveen) kan al wel worden aangelegd. Interne verbindingen via vistrappen

of vissluizen tussen de rietlandblokken zijn verder van groot belang om hiermee uitwisseling en vestiging van vis mogelijk te maken. Dit is ook belangrijk om de muggenontwikkeling in de rietlanden tegen te gaan omdat vissen muggenlarven eten.

Een natuurpassage onder de N201 is van groot belang. Een combinatie met een passage voor recreanten lijkt zinvol. Interne passage voor vis tussen de rietlanden is van belang om te forse ontwikkeling van muggen tegen te gaan.

Bijgaande plaatjes geven een beeld van de oude en nieuwe (gewenste) situatie.

Water

Doelen

De klimaatverandering leidt ertoe dat er steeds heviger regenbuien komen, vooral in de zomer. In Vinkeveen en omgeving hebben de buien in de zomer van 2018 al geleid tot onderlopen van straten.

Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht gaat maatregelen nemen om de overlast door deze buien te voorkomen. In een diepe polder als Groot Mijdrecht betekent dit dat er meer berging voor het regenwater moet worden gerealiseerd. De polder wordt weliswaar door een gemaal drooggehouden, maar de capaciteit van dit gemaal kan nooit op tegen de intensiteit van een zomerse regenbui. In een uur tijd kan een hoeveelheid regen vallen waar het gemaal een paar dagen voor nodig heeft om dit weer weg te malen. De buien worden door de klimaatverandering naar verwachting zwaarder. Het is daarom zaak om ervoor te zorgen dat deze hoeveelheid regenwater enige dagen in het gebied geborgen kan worden.

Het waterschap heeft bij de start van het project aangegeven dat in de polder Groot Mijdrecht-Zuid (waar Marickenland in ligt) 8,8 ha extra open water nodig is om regenwater te kunnen bergen. De bij Marickenland betrokken partijen hebben er voor gezorgd dat de 8,8 ha in Marickenland wordt gerealiseerd. Vooral de woonwijken Zuiderwaard, Westerheul, Vinkenveld en het bedrijventerreintje Voorbancken hebben de aandacht. Deze liggen pal ten oosten van Marickenland en liggen ook in de droogmakerij. De mogelijkheid om hier water te bergen is klein. Het water uit deze wijken zal daarom buiten de wijken moeten worden geborgen. In het ontwerp worden in een aantal percelen dat tegen de woonwijken aan ligt de sloten breder gemaakt en er worden extra sloten gegraven. Zo kunnen ze meer water opvangen (bergen) zonder dat het waterpeil boven het maaiveld uit stijgt. Het water uit de woonwijken kan daar (tijdelijk) geborgen worden. Ook langs de grotere waterlopen in Marickenland worden de oevers schuiner gemaakt zodat hier meer water kan worden opgevangen.

De rietlandblokken worden door een kade omgeven. De regen die hier valt zal tijdelijk worden vastgehouden. Dat is nodig om aan de bergingsopgave te voldoen. Het waterpeil

zal daar dan stijgen, maar dat is voor de natuur geen probleem. Het hoofdgemaal van polder Groot Mijdrecht zal dan een kleiner gebied hoeven te bemalen, namelijk het gebied buiten de rietlandblokken.

De bodem in Marickenland bestaat uit een 1-3 m dikke veenlaag op zandondergrond. Het veenpakket oxideert en het maaiveld zakt daardoor. Het opzetten van het waterpeil in de moerasblokken zal deze bodemdaling tegengaan.

Uitwerking

Waterpeilen

In de vorige paragraaf is in relatie tot de natuurontwikkeling al veel over water gezegd. Er ligt namelijk een sterke relatie tussen het waterbeheer en de natuurontwikkeling. Wat de waterpeilen betreft is er onderscheid tussen de rietlandblokken (tot max 70cm hoger dan nu, -6.0 m NAP) en de stukken lage schrale graslanden daartussenin met het huidige peil van -6.70 m NAP. Het hogere waterpeil is niet alleen gunstig voor de natuurontwikkeling, het zal ook de daling van het maaiveld tegengaan.

De waterberging wordt onder andere gerealiseerd in de percelen die tegen de woonwijken aanliggen. Hier worden de sloten verbreed met brede natuurvriendelijke oevers. Daarmee ontstaat meer ruimte voor waterberging. Bij zware buien kan water uit de woonwijken hier enkele dagen worden vastgehouden (geborgen) tot het hoofdgemaal van polder Groot Mijdrecht het kan wegpompen. Het grootste deel van het jaar zal deze berging niet nodig zijn en staat het waterpeil in deze sloten op het huidige niveau. Omdat de sloten zijn verbreed zal de grondwaterstand in de aangrenzende percelen wat lager zijn dan nu (vóór de verbreding van de sloten). Dit zorgt er voor dat het hogere waterpeil in de rietlandblokken geen effect heeft op de woonwijken en woningen in het buitengebied.

De hogere waterpeilen hebben effect op de grondwaterstanden in de omgeving, ook bij woningen en erven. De Geologische Dienst van TNO heeft onderzocht hoe groot dit effect is. De uitkomsten van dit onderzoek hebben er toe geleid dat we het inrichtingsplan op onderdelen hebben aangepast. Zo is er nu tussen het middelste moerasblok en de sportvelden een aantal percelen dat op het huidig peil worden gehouden en wordt ook bij het bedrijventerrein Voorbancken een deel van de percelen op huidig peil gehouden. Er zijn peilbuizen geplaatst in de woonwijken en bij woningen binnen Marickenland om de schommelingen in het waterpeil te kunnen meten. Hiermee kan worden nagegaan of er inderdaad geen overlast optreedt.

Rietlanden krijgen een hoog peil, de gronden tussen de woningen en het rietland behouden het huidige peil en fungeren als waterbergingsgebied. Er worden peilbuizen geplaatst bij de woningen en agrarische percelen.

Waterafvoer

Onder paragraaf 'natuur' is gewezen op de wens om zo groot mogelijke rietlandblokken te realiseren. De dwarswetering loopt tussen twee rietlandblokken door. Door deze weg te halen of te verleggen zou één groot rietlandblok kunnen ontstaan. Vanuit het natuurbelang is dat wenselijk maar deze wetering vormt de belangrijkste afvoer voor water uit de woonwijken. Het omleggen van de dwarswetering heeft veel bezwaren. Er zou een lange en brede extra watergang moeten worden gegraven om de rietlandblokken heen. Dat zou meer kwel en meer brak water betekenen en er zou een brede strook verloren gaan omdat langs deze extra wetering ook onderhoudsstroken zouden moeten komen. Een pijpleiding in de plaats van de dwarswetering zou ook een optie zijn, maar deze heeft eveneens grote bezwaren; de aanleg is kostbaar en het onderhoud ervan zou lastig zijn. Ook hierlangs is een onderhoudspad nodig waarlangs dan toch weer verstoring zou kunnen optreden.

Daar komt nog bij dat er nu al een wandelpad tussen beide rietlandblokken door loopt. Dat pad blijft gehandhaafd (met afsluiting in het broedseizoen). Dit pad veroorzaakt nu ook al enige verstoring. De ecologische winst bij opheffen van de dwarswetering zou daarom in vergelijking met de huidige situatie maar klein zijn.

Er is daarom voor gekozen om de dwarswetering te handhaven, waardoor de rietlandblokken gescheiden blijven. De scheiding door de dwarswetering wordt 'verzacht' door hierlangs ook riet te ontwikkelen, zodat het rietland toch min of meer één geheel vormt.

Het huidige afvoerstelsel blijft gehandhaafd.

Wateraanvoer

Om in de rietlandblokken het gewenste waterpeil te bereiken worden ze door middel van afsluitbare duikers met elkaar verbonden, zodat een overschot aan kwelwater uit de zuidelijke percelen naar de middenpercelen kan stromen. Hiermee is ook uitwisseling van flora en fauna mogelijk (aangevuld met vistrappen) en kan doorspoeling van de middelste percelen rietland plaatsvinden. Dat laatste is nodig in verband met de waterkwaliteit wat weer goed is voor de visontwikkeling. Het gaat ook de muggenontwikkeling tegen. Waarschijnlijk zijn daarnaast een aantal kleinere windmolentjes nodig om de peilen op niveau te kunnen houden.

Overschot van kwelwater in het zuidelijke rietlandblok wordt gebruikt om de andere rietlandblokken op peil te brengen/houden.

Waterkwaliteit.

Door de opzet van de waterpeilen in de rietlandblokken en de kade eromheen zal er menging zijn van kwelwater met regenwater. Gecombineerd met doorstroming van de blokken met een overschot aan kwelwater uit zuidelijke percelen zal de waterkwaliteit op termijn verbeteren. In het beginstadium kan fosfaat in oplossing gaan. Deze uitspoeling van fosfaat zal gaandeweg minder worden. Het uitgespoelde fosfaat zal vanuit de rietlandblokken in het omringende polderwater terecht komen. Dat is onwenselijk. Hier ligt een spanningsveld tussen waterkwaliteit in de rietlandblokken en die daarbuiten. Er zal gezocht moeten worden naar een juist evenwicht. De tijdelijke lisdoddeenteelt (pilot, zie verderop) zal naar verwachting bijdragen aan de uitmijning en binding van fosfaten.

Er wordt nagegaan wat een goed evenwicht is tussen de doorstroming van de rietlandblokken om daar problemen met fosfaat te voorkomen en mogelijke kwaliteitsverslechtering van het oppervlaktewater buiten de rietlandblokken. De lisdoddeenteelt als overgangsbeheer kan bijdragen aan vermindering van het fosfaatprobleem.

Drinkwaterleiding

Schuin door het zuidelijk deel van het gebied loopt een grote drinkwaterleiding van n.v. Waterleidingbedrijf Rijn Kennemerland (WRK). Deze grote leiding ligt ondiep in de bodem en is zeer belangrijk voor de drinkwatervoorziening van Amsterdam en Noord Holland. Er moet gezorgd worden voor een gegarandeerde ongestoorde ligging en als er zich een storing/lek/calamiteit voor doet of voor inspectie, onderhoud of vervanging moet de n.v. WRK bij de leiding kunnen komen om dit op te lossen. Er is nader onderzoek en overleg met n.v. WRK nodig om deze leiding op een goede en veilige manier in het plan in te bedden.

Er ligt centraal in het gebied ook een kleinere drinkwaterleiding van Vitens. Deze heeft geen consequenties voor het inrichtingsplan.

Bodemstabiliteit

Door de lage ligging en de sterke kwel in het gebied is de veenbodem slap en onstabiel. Vooral in de slootbodems is dat het geval. Hele stukken veenbodem kunnen dan in het slechtste geval loskomen en wegdrijven. De kwel wordt dan alleen maar groter. Het waterschap gaat mogelijk in proefsloten onderzoeken of met granuliet de slootbodems meer stabiel kan worden gemaakt. Het is niet de bedoeling om dat overal in Marickenland te gaan toepassen.

Er komen mogelijk proeven met granuliet op slootbodems om plaatselijk de stabiliteit van de bodem te vergroten.

Muggen

Inwoners van het gebied maken zich zorgen over de toename van muggen door het opzetten van het waterpeil en de ontwikkeling van rietland. Er wordt in de inrichtingsschets rekening gehouden met de overlast die dit kan geven en er worden maatregelen genomen om deze overlast zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld door open stukken te realiseren tussen het rietland en de bebouwing waar muggen moeilijk overheen komen, zo weinig mogelijk stilstaand water te realiseren waar ze zich in kunnen voortplanten en te zorgen voor een goede visstand zodat de vissen de muggenlarven opeten. Er is geen 100% garantie te geven dat muggenoverlast nooit zal optreden.

Voor, tijdens en na de inrichting van Marickenland zal onderzoek worden gedaan naar de hoeveelheid muggen en zal advies gegeven worden hoe de muggen, ook in eigen tuin, te beperken.

Vistrappen

Er zijn voorzieningen nodig om de vissen van een gebied met een lager waterpeil naar een gebied met een hoger waterpeil, en vice versa, te kunnen laten trekken. Hiermee kunnen bijvoorbeeld stekelbaarzen het gebied bevolken en daar de muggenlarven eten. Zelf vormen zij dan weer een voedselbron voor vele soorten moerasvogels. Dat kan met vistrappen of -sluizen. Welke de voorkeur heeft en of nog andere voorzieningen mogelijk zijn wordt nagegaan.

Er wordt onderzocht welke voorzieningen zinvol zijn om vismigratie tussen de rietlandblokken en de gebieden daarbuiten mogelijk te maken.

Recreatie

Doelen

Marickenland-Oost vormt een uitloopgebied voor de kernen Vinkeveen en Wilnis. Dit biedt goede mogelijkheden om het gebied vanuit de kernen 'beleefbaar' te maken. Ook de druk van verder weg, zoals Amsterdam en het Groene Hart, neemt toe. Hoofdfunctie van het gebied is natuur. Dat betekent dat recreatie kan worden gefaciliteerd zo lang het niet te veel afbreuk doet aan de natuur. Daarnaast is de aard van het gebied (veel nat rietland) bepalend voor de mogelijkheden. Het is van belang de recreatieve druk op het gebied goed te geleiden. Op een inloopdag, een infoavond en bij de vele gesprekken die zijn gevoerd zijn wensen naar voren gebracht. Het meest gehoord werd (bovenaan het meest):

1. speelplaats/speelbos
2. wandelpaden (verschillende verhardingen voor verschillende deelnemers)
3. losloopgebied honden (veel mensen voor, veel tegen, veel emotie)
4. sportmogelijkheid (bootcamp, hardlopen)
5. ijsbaan (schaatsen door het rietland)

6. bosaanleg
7. bankjes (langs wandelpaden)
8. fietspad
9. vogelkijkhut

Uitwerking

Wandelpaden

Bij de inpassing van de wensen vanuit het gebied is nadrukkelijk intensieve samenwerking gezocht met recreatiespecialisten van provincie, gemeente, Staatsbosbeheer, het dorps comité. Zonering in ruimte (in sommige delen meer recreatie dan in andere) en in tijd (bijvoorbeeld pad in broedseizoen gesloten, rest van het jaar open) is nodig. Voor een groot deel hebben de wandelpaden hun definitieve plaats in het voorontwerp gekregen. Plaatselijk kan nog aanpassing nodig blijken en zal dat in het definitieve ontwerp worden meegenomen. Ook kan met hekken, roosters en sloten de recreatiedruk worden gestuurd. Principe is hoe dicht bij de woonwijken hoe 'harder' de wandelpaden/rondjes. Zo kunnen ook minder validen een rondje lopen/rolstoelen en kunnen avontuurlijk ingestelden over onverharde paden 'de wildernis' in.

Zorgpunten van inwonenden worden meegenomen, zoals wandelpaden niet te dicht langs de woningen en de geleiding van parkeerdruk.

In Marickenland is al eerder een "laarzenpad" aangelegd van 5 kilometer. Het pad loopt van de Spoordijk in Wilnis naar de woonwijk Zuiderwaard in Vinkeveen. Op dit pad zijn drie bruggen aangelegd door kunstenaar Jan Konings. Een deel van dit pad wordt opgeheven omdat dit pad dwars door het nieuwe aan te leggen rietland zou gaan. Dit zou de fauna sterk verstoren. De bruggen die dan geen functie meer hebben worden verplaatst naar andere wandelpaden in Marickenland.

Er is voor gekozen om in het centrale deel naast de sportvelden meer verstoring toe te staan dan in de andere drie rietlanden. In de nabijheid van het centrale rietland lopen diverse nieuwe wandelpaden en daar blijft ook het huidige wandelpad bestaan. In de rietlandblokken ten noorden en ten zuiden daarvan ligt de nadruk op rust voor de natuur. In het zuidelijk gelegen rietlandblok wordt het bestaande wandelpad daarom weggehaald.

Om toch een mooi rondje te kunnen wandelen zijn er alternatieve routes die door het waterbergingsgebied lopen en er komen vogeluitkijkpunten, zowel in het noordelijke blok als in het zuidelijke blok.

Onderzocht gaat worden hoe de ringdijk over de volle lengte toegankelijk gemaakt kan worden voor wandelaars. Hierbij wordt de privacy van bewoners langs de ringvaart in acht genomen. De ringvaart en de weg die er naast ligt vormen al een afscherming, maar waar nodig wordt het pad onderlangs de ringdijk gelegd en niet er bovenop.

Uitgangspunt is dat paden tenminste 50 meter van de woningen verwijderd zijn. Het bestaande wandelpad in het zuidelijke rietland wordt weggehaald. Daar worden alternatieve paden voor aangelegd. Het pad op de ringdijk wordt afgeschermd door de ringvaart en de weg, daar zal de afstand tot de woningen minder zijn. Plaatselijk wordt het pad onderlangs de dijk gelegd om overlast te voorkomen.

Entree

Het plan is om een centrale entree in het gebied te maken achter het Veenlandencollege. Hier starten dan wandelroutes, staan infopanelen, komt een natuurspeelplaats en is parkeergelegenheid. Er is nog verder overleg nodig met gemeente en voetbalclub om dit mogelijk te maken. Ook komt er een wandelpad-verbinding met de parkeerplaats bij de sportvelden. Op twee andere plaatsen komen

ook mogelijkheden om wandelingen te starten. Daar zijn verder geen voorzieningen, wel zijn bruggen nodig.

Achter het VeenLandencollege is de centrale entree het gebied in. Hoe verder weg hoe rustiger het wordt.

Natuurspeelplaats

Bij de centrale ingang in het gebied, achter het Veenlandencollege, wordt een natuurspeelplaats aangelegd. Dit plan moet nog verder worden uitgewerkt. Eerste ideeën zijn om een klein deel van het rietland toegankelijk te maken en duidelijk af te schermen. Met (hang-)bruggetjes, knuppelpaden en waterspeelgelegenheden wordt hier een avonturengedijde voor de jeugd gerealiseerd. Bij de realisatie spelen de veiligheid, het beleggen van verantwoordelijkheden, goed beheer en toezicht een belangrijke rol.

Hondenlosloopgebied

Er worden routes aangelegd bij de twee kleinere startpunten door de waterbergingsgebieden waar de hondenbezitter kan wandelen met de hond los. Hier blijkt veel meer behoefte aan te zijn dan aan een met hekwerk apart afgeschermd hondenlosloopplaats. Bij het centrale rietland moeten honden aan de lijn. Hondeneigenaren worden zo verleid gebruik te maken van de loslooproutes om de recreanten en fauna in het centrale deel te ontlasten. Ook op de spoordijk blijft het mogelijk om de hond los te laten. Honden moeten verder, zoals ook het gemeentelijke beleid voorschrijft, in het hele gebied aangelijnd zijn. Er wordt nog onderzocht of het nodig is om de uitloop van honden vanaf deze loslooppaden verder het gebied in te beperken door aanleg van sloten langs de wandelroutes of tussen waterbergingsgebied en rietland. Dit om te voorkomen dat de honden toch in het rietland kunnen komen of dat ze door het gehele waterbergingsgebied kunnen rennen en de fauna daar verstoren.

Er komen drie ingangen in het gebied. De centrale ingang biedt toegang tot meer recreatieve mogelijkheden dan de andere ingangen, zoals een natuurspeelplaats en wandelpaden voor meer/minder valide of -avontuurlijke recreanten. Voor de

hondeneigenaren worden twee loslooproutes aangelegd bij de twee kleinere ingangen gelegen bij de wijken Zuiderwaard en Vinkenveld.

Landschap en cultuurhistorie

Doelen

De provincie heeft voor de droogmakerijen de ambitie dat de civieltechnische rationele verkaveling van de 19^e eeuw herkenbaar blijft. De blokvormige rietlanden zoals die nu zijn geschetst sluiten aan bij de verkaveling zoals die in de polder bestaat. In de rietlanden blijft ook het slootpatroon als hoofdstructuur zichtbaar. De oevers worden plaatselijk afgeschuind en onderling met dwarsverbindingen verbonden. Buiten de rietlanden blijft de verkaveling ook intact. Ook hier worden de oevers plaatselijk afgeschuind, voornamelijk in de percelen langs de woonwijken van Vinkeveen aan, waar ze gaan fungeren als waterberging.

Uitwerking

Kenmerkende cultuurhistorische elementen blijven in de inrichting goed zichtbaar, zoals enkele traditionele boerderijen, de oude spoordijk, de brede afvoerweteringen en de ringdijk.

Het oude waaivormige veenontginningspatroon dat in de bovenlanden om de droogmakerij heen nog bestaat, is in de droogmakerij door rationele strokenverkaveling vervangen. De oude veenontginningsverkaveling wordt weer deels zichtbaar gemaakt door aanleg van enkele doorlopende schuin liggende sloten in de rietlanden die in deze ontginningsrichting worden aangelegd. Ook ligt het aan te leggen beheerpad langs de drinkwaterleiding van WRK ligt in de oude ontginningsrichting. Vanuit de geplande uitzichtpunten en vogelkijkschermen is via deze zichtlijnen de oude ontginningsrichting en het centrale punt waarnaar de ontginning contreert zichtbaar.

In de inrichtingsschets worden bestaande elementen/lijnen in het landschap zoveel mogelijk gehandhaafd dan wel benadrukt. Op enkele plaatsen wordt de oude veenontginningsrichting zichtbaar gemaakt.

Pilot lisdodde

Doelen

De provincie Utrecht, Waternet en Staatsbosbeheer willen in het gebied een tijdelijke pilot met lisdoddeteelt uitvoeren. Lisdodde groeit bij hoge waterpeilen (boven maaiveld). In verschillende pilots in de provincie Utrecht, maar ook in andere provincies, wordt onderzocht of lisdoddeteelt een alternatief kan vormen voor agrariërs die met natte gronden te maken hebben of krijgen. Deze teelt kan zo een overgang vormen tussen natte natuurgebieden aan de ene kant en drogere landbouwgronden aan de andere kant. Door de hoge waterpeilen zal de bodemdaling afnemen of stoppen en de CO₂ uitstoot navenant dalen. Ook kan de lisdoddeteelt ervoor zorgen dat voedingsstoffen versneld uit de bodem worden gehaald. Een tijdelijke lisdoddeteelt, voorafgaand aan natuurontwikkeling, kan er zo voor zorgen dat sneller gunstige omstandigheden voor de natuurontwikkeling ontstaan. In de pilot worden al deze aspecten onderzocht en gemonitord.

Uitwerking

De pilot in Marickenland van ca 50 ha is een tijdelijke teelt van lisdodde. Deze wordt niet bemest en zal (naar verwachting) een verarming ('uitmijning') van de bodem veroorzaken, wat gunstig is voor de daaropvolgende verdere natuurontwikkeling. Het gebied tussen de spoordijk en de ringdijk is het meest gunstig voor de pilot. Hier is een sterke kwel, waardoor opzet van waterpeilen goed mogelijk is, en het vormt tussen de beide dijken een landschappelijk afgegrensd gebied.

Door de sterke kwel zal uitmijning van de bodem waarschijnlijk beperkt optreden. Het uitmijningseffect zal sterker zijn in de centraal in het gebied gelegen percelen. De kwel is daar minder. Enkele percelen van de centrale rietlandblokken zullen daarom ook deel uitmaken van de tijdelijke lisdoddepilot.

De pilot wordt in nauwe samenspraak met Staatsbosbeheer, Provincie Utrecht, Waterschap en kennisinstituten opgezet en zal in de looptijd van 5-10 jaar tijd informatie gaan verschaffen over teeltwijze, effect op water- en bodemkwaliteit, natuurwaarde, bedrijfsmatige opzet, afzet van het product en verdienmodel van deze teelt.

Als eerste is voorjaar 2019 een gebied van ca 6 ha voor lisdoddeteelt ingericht. Er is een kleine kleikade aangebracht, er zijn lisdoddenplanten gepoot en het waterpeil is verhoogd. Hiermee wordt ervaring opgedaan om de pilot van 50 ha goed te kunnen uitvoeren.

Er komt een tijdelijke proef met lisdoddeteelt van ca 50 ha in totaal. Het grootste deel komt ten zuiden van de spoordijk, en een kleiner deel in het centraal gelegen gebied om de verschillen te kunnen monitoren. Om ervaring op te doen is voorjaar 2019 een eerste proef met 6 ha lisdodden gestart.

Beheer

De inrichting van Marickenland is in hoofdzaak gericht op het realiseren van bepaalde natuurbeheertypen. Daarnaast speelt het water en de recreatie een belangrijke rol. Deze drie aspecten vergen goed beheer om er voor te zorgen dat het gebied blijft voldoen aan de doelstellingen. Omdat er samenhang is tussen deze drie soorten beheer is goed overleg tussen partijen nodig om het beheer vorm te geven en uit te voeren. Ook voor de pilot lisdodden zijn aparte beheerafspraken nodig.

Natuur

Het belangrijkste beheertype voor natuur is hier moeras. Na inrichting is dat beheertype nog niet direct aanwezig. Er is een aantal jaren nodig om van het 'kaal' net ingericht gebied te komen tot een goed ontwikkeld moeras met bijbehorende soorten. Om de ecologische ontwikkeling van het moeras op gang te brengen zijn startbeheer en ontwikkelingsbeheer nodig, vooruitlopend op het instandhoudingsbeheer dat voor het betreffende beheertype wordt voorgeschreven.

Vanaf het begin van de ontwikkeling is beheersubsidie in het kader van de SNL (subsidieregeling natuur- en landschapbeheer) inzetbaar. Om de ontwikkeling de goede kant op te sturen, is in de eerste jaren mogelijk extra beheer nodig (zowel natuur- als waterbeheer) dat niet uit de SNL-subsidie kan worden gefinancierd. Dit noemen we 'overgangsbeheer'. Hierover zijn nadere afspraken gemaakt tussen Staatsbosbeheer, Waternet en Provincie.

Water

Goed waterbeheer van groot belang voor de natuur en om het voor bewoners leefbaar te houden (vnl droge voeten). Het gaat dan om het handhaven van de juiste waterpeilen, een goede doorstroming en aanvoer van water ivm de waterkwaliteit. Het waterbeheer is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van het waterschap AGV.

Recreatie

De recreatieve voorzieningen hebben specifiek beheer nodig. Onderhoud van paden, bruggen, natuurspeelplaats is van belang om het veilig en begaanbaar te houden.

Er wordt een beheerplan opgesteld dat in principe kan worden gebruikt voor het hele gebied (deelgebied 1 en 2). Voor deelgebied 1 komt er een concretere uitwerking. Hierin worden afspraken gemaakt over de beheertypen, het ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer van natuur, waterbeheer en beheer van recreatieve voorzieningen. Hiervoor worden zo nodig afspraken gemaakt tussen de Staatsbosbeheer (natuur), AGV/Waternet (water) en de gemeente De Ronde Venen. Dit beheerplan wordt ter vaststelling voorgelegd aan de bestuurders van betrokken partijen.

Lisdoddepilot

De lisdoddepilot wordt ingezet als overgangsbeheer naar rietland en duurt 5-10 jaren. In die tijd is het gebied bedrijfsmatig in gebruik maar het is ook een pilot met als doel om zo veel mogelijk informatie uit de pilot te krijgen, niet alleen over de lisdoddeteelt zelf, maar ook over effecten op het watersysteem en over de natuurwaarde van een lisdoddeperceel en de mogelijkheden om deze teelt in te zetten om de grond 'uit te mijnen' (d.w.z. te zorgen voor minder voedingsstoffen in de bodem). Ook zal onderzocht worden hoeveel CO₂, methaan en/of lachgas vrij komt bij lisdoddeteelt, vergeleken bij andere teelten.

Het is denkbaar dat de lisdoddeteelt in de loop der tijd beperkingen krijgt opgelegd omdat de natuurontwikkeling daar aanleiding toe geeft. Er zou zich bijvoorbeeld een belangrijke vogelsoort of plant tussen de lisdodde kunnen vestigen. Dit kan leiden tot de noodzaak tot aanpassing van de lisdoddeteelt (bv een stuk niet maaien). Het kan ook zijn dat het waterbeheer vereist dat de te hanteren waterpeilen worden aangepast, omdat bijvoorbeeld onverhoopt grondwateroverlast in de omgeving optreedt. Ook zal het soms nodig zijn om de waterpeilen te verlagen om de oogst mogelijk te maken. Goede (beheer- en financiële) afspraken hierover zijn nodig tussen Staatsbosbeheer, Waternet, Provincie en de bedrijfsvoerder van de lisdoddeteelt.

Voor de pilot met lisdoddeteelt zijn goede afspraken nodig tussen Staatsbosbeheer, Waternet en Provincie ten aanzien van inrichting, beheer, onderzoek, bedrijfsmatig gebruik, etc. Hier zal een afzonderlijk document voor worden opgesteld, ter vaststelling door bestuurders van betrokken partijen.

Goed beheer van natuur, water en recreatie(-voorzieningen) is van cruciaal belang voor het halen van de doelen. Daarover worden concrete bestuurlijke afspraken gemaakt, vastgelegd in een beheerplan. Voor de pilot lisdodden wordt een afzonderlijk afspraken document opgesteld.

6. Communicatie

Open communicatielijnen

Communicatie met alle betrokkenen en geïnteresseerden loopt via de website www.marickenland.nu, twitter, facebook en natuurlijk directe contacten (gesprek, telefoon, mail).

Op 15 september 2018 is er een 'meepraatdag' georganiseerd voor alle inwoners en omwonenden van het gebied. De dag was georganiseerd samen met diverse lokale partijen zoals natuurvereniging De Groene Venen, het Dorpscomité en de IVN.

Op 25 september was er ook nog een verdiepingsavond, georganiseerd door De Groene Venen. Er kwamen in totaal ruim 250 mensen op af. De meeste reacties waren positief, maar er waren ook zorgen. De zorgen gaan met name over de mogelijke wateroverlast vanwege het ophogen van het waterpeil en over het risico dat er meer muggen zullen komen. De positieve geluiden komen met name uit de woonwijken, de zorgen kwamen voornamelijk van de inwoners in het buitengebied waar de natuurontwikkeling voorzien is.

Na aanpassingen van het inrichtingsplan zijn nog twee inloopavonden georganiseerd op 17 december 2018 en 8 juli 2019.

Met alle bewoners in het buitengebied zijn gesprekken gevoerd. Er liepen en lopen diverse acties die samen met de bewoners, omwonenden en lokale organisaties zijn opgepakt zoals de plaatsen van peilbuizen (wateroverlast) en het ontwikkelen van de natuurspeelplek.

Vervolgslag communicatie

Speerpunten in de communicatie zijn:

- Duidelijkheid geven over de gevolgen van het verhogen van het waterpeil en verder overleg voeren over maatregelen om gevolgen te

voorkomen. Hiervoor is uitgangspunt dat er geen extra overlast mag optreden.

- Ter voorkoming van muggenoverlast worden maatregelen genomen, maar daarbij kan geen garantie worden gegeven dat deze 100% effectief zijn.
- Het bestemmingsplan 'Buitengebied-west' van de Gemeente De Ronde Venen is voorjaar 2019 vastgesteld. Daarmee is de bestemming 'natuur' voor de gronden binnen deelgebied 1 opgenomen. In deelgebied 2 liggen nog agrarische bedrijven en particuliere gronden. Die hebben een agrarische bestemming met wijzigingsbevoegdheid naar natuur. De rest (eigendommen van Staatsbosbeheer en Provincie Utrecht) heeft functie natuur.
- Er worden twee kleine ruilingen van grond binnen deelgebied 1 voorbereid. Als deze succesvol worden afgerond wordt de inrichting makkelijker uitvoerbaar.
- Inspraak is nog mogelijk op het peilbesluit, later in het proces. Met specifieke belangengroepen worden thema's uitgewerkt (bijvoorbeeld natuurspeelplaats).
- Berichten over de resultaten van de sub-pilot lisdodden.
- Berichten over de planning en voortgang mbt het opstellen van het VO, het Do en het Bestek.

7. Financiën

Een eerste inschatting van de inrichtingskosten komt op een bedrag van €7,4 miljoen voor deelgebied 1 en 2 samen (excl BTW). In de loop 2020 zal een Voorontwerp en een Definitief ontwerp worden opgesteld en is de exacte inrichting van deelgebied 1 bekend. Dan zijn ook de kosten voor deelgebied 1 veel exacter te berekenen.

Er is een verdeling op hoofdlijnen gemaakt van de verschillende financiers van de kosten, waarbij de uitgangspunten zijn:

- kosten inrichting natuur 95% provincie, 5% Staatsbosbeheer
- kosten recreatie 100% gemeente,
- kosten waterberging, 100% waterschap

Deze uitgangspunten en de maximaal beschikbare budgetten bij genoemde partijen zijn door aanpassingen in het ontwerp met elkaar in evenwicht gebracht.

8. Vervoltraject

Fasering aanpak

1. Ondertekening Samenwerkingsovereenkomstbesluit	16 april 2020
2. Uitwerken van het Schetsontwerp naar Voorlopig- en Definitief ontwerp en bestek voor deelgebied 1	2020
3. Bestuurlijke vaststelling DO deelgebied 1	Eind 2020
4. Voorbereiden, indienen en ontvangen vergunningen voor deelgebied 1	Eind 2020– Begin 2021
5. Aanbesteding natuurinrichting deelgebied 1	2021
6. Uitvoering natuurinrichting deelgebied 1	2021/2022
7. Afhankelijk van de grondpositie wordt parallel de inrichting van deelgebied 2 gestart.	

Bijlage 1: Inrichtingsplan

(Ook afzonderlijk bijgevoegd)

Bijlage 2: deelnemers Stuurgroep, Projectgroep en werkgroepen Marickenland

Stuurgroep

- Arjan van Rijn (Waterschap AGV)
- Jasper Kuipers (Staatsbosbeheer)
- Rein Kroon (Gemeente De Ronde Venen)
- Gerda Kool (LTO)
- Josje van Noorden (Provincie Utrecht)
- Henk Jan Soede (Collectief Rijn, Vecht en Venen)
- Jeanette van Dam (Provincie Utrecht), projectmedewerker
- Maeike Pebesma (Provincie Utrecht), strategisch projectleider
- Frank van Pruissen (Provincie Utrecht), projectleider

Projectgroep

- Tom Voorhamm (Waternet)
- Kees de Lange (Staatsbosbeheer)
- Gabriëlle Mennen (gemeente De Ronde Venen)
- Nico Röling (gemeente De Ronde Venen)
- Coby Visser (ANV de Venen)
- Josje van Noorden (provincie Utrecht)
- Frank van Pruissen (Provincie Utrecht)
- Maeike Pebesma (Provincie Utrecht), voorzitter
- Jeanette van Dam (Provincie Utrecht),

Werkgroep natuur

- Chris Klemann (provincie Utrecht)
- Allard van Leerdam (Staatsbosbeheer)
- Gabriëlle Mennen (Gemeente De Ronde Venen)
- Coby Visser (ANV de Venen)
- Luuc Mur (Natuurvereniging De Groene Venen)
- Frank van Pruissen (provincie Utrecht)

Werkgroep water

- Tom Voorhamm/Sjaak van Ursum (Waternet)
- Allard van Leerdam (Staatsbosbeheer)
- Gabriëlle Mennen (gemeente De Ronde Venen)
- Hans Mankor (provincie Utrecht)
- Luuc Mur (Natuurvereniging De Groene Venen)
- Frank van Pruissen (provincie Utrecht)

Werkgroep recreatie

- Anne Schopman (Waternet)
- Paul Suurmond (Staatsbosbeheer)
- Coby Visser (ANV de Venen)
- Iris Hes (Gemeente De Ronde Venen)
- Wim Smit (dorpscomité Vinkeveen)
- Frank van Pruissen (provincie Utrecht)

Werkgroep Iisdodde

- Tim Pelsma (Waternet)
- Kees de Lange (Staatsbosbeheer)
- Frank Lenssinck/Youri Egas (VIC/KTC)
- Klaas Jan Wardenaar (Smartland)
- Jandirk Kievit (provincie Utrecht)
- Gabriëlle Mennen (Gemeente De Ronde Venen)
- Frank van Pruissen (provincie Utrecht)
- Maeike Pebesma (provincie Utrecht)
- Leon de Rouw (provincie Utrecht)

Werkgroep communicatie

- Arjen ter Braak (Waternet)
- Mylène Kerstens (Staatsbosbeheer)
- Nico Röling (Gemeente De Ronde Venen)
- Esther Deerenberg (Gemeente De Ronde Venen)
- Ingrid de Coö (provincie Utrecht)
- Anita de Groot (provincie Utrecht)
- Frank van Pruissen (provincie Utrecht)

Werkgroep grondzaken

- Arjan Bentum (Provincie Utrecht)
- Ritsaart Bakhuizen (Staatsbosbeheer)
- Nico Röling (Gemeente De Ronde Venen)
- Coby Visser (ANV de Venen)
- Maeike Pebesma (provincie Utrecht)
- Frank van Pruissen (provincie Utrecht)

Werkgroep beheer

- Koen Fousert (Staatsbosbeheer)
- Kees van Eerde (Staatsbosbeheer)
- Gabriëlle Mennen (Gemeente De Ronde Venen)
- Kirsten Vendrig (Waternet)
- Leon de Rouw (provincie Utrecht)

Werkgroep aanbesteding

- Tom Voorhamm (Waternet)
- Dorien van Kranenburg (Waternet)
- Fred Mijnten (Staatsbosbeheer)
- Nico Röling (Gemeente De Ronde Venen)
- Gabriëlle Mennen (Gemeente De Ronde Venen)
- Teus Stelt (provincie Utrecht)
- Gert van Lopik (provincie Utrecht)
- Leon de Rouw (provincie Utrecht)

